

ฉบับพิเศษ หน้า ๑
เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

- ยกเลิกโดย พ.ร.บ. ว่าด้วย พรบการเมือง พ.ศ. ๒541

* พระราชบัญญัติ

พรรคการเมือง

พ.ศ. ๒๕๒๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

เป็นปีที่ ๓๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔”

ฉบับพิเศษ หน้า ๒

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติ^๕ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน
ฉบับที่ ๖ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

บรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้ว
ในพระราชบัญญัติ^๕ หรือขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัติ^๕ ให้ใช้
พระราชบัญญัติ^๕ แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติ^๕

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกพรรคการเมือง

“ที่อยู่” หมายความว่า ที่อยู่ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียน
ราษฎร

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนพรรคการเมือง

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราช
บัญญัติ^๕

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตาม
พระราชบัญญัติ^๕ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตาม
พระราชบัญญัติ^๕

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้
บังคับได้

มาตรา ๖ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นนายทะเบียนมีอำนาจ
หน้าที่ตามพระราชบัญญัติ^๕

* วรรณสง - เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ฯ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

หมวด ๑

การจัดตั้งและการจดทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา ๗ ผู้มีสัญชาติไทย โดยการเกิดมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปี บริบูรณ์และไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช มีจำนวนตั้งแต่ สิบห้าคนขึ้นไป อาจรวมกันเป็นคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งมีแนวนโยบายในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกแตกแยกในเรื่องเชื้อชาติหรือ ศาสนาระหว่างชนในชาติ ไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือไม่ขัด ต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตาม รัฐธรรมนูญ เพื่อดำเนินการออกหนังสือเชิญชวนผู้อื่นให้สมัครเข้าเป็น สมาชิก เมื่อมีจำนวนผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกรวมกับจำนวนผู้เริ่มจัดตั้ง พรรคการเมืองแล้วไม่น้อยกว่าห้าพันคน ย่อมตั้งพรรคการเมืองได้ โดย จดทะเบียนต่อนายทะเบียนที่กระทรวงมหาดไทย

สมาชิกจำนวนห้าพันคนดังกล่าวในวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้อง ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาค ไม่น้อยกว่าภาคละห้าจังหวัด ตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดท้ายพระราชบัญญัตินี้ และมีจำนวน สมาชิกจังหวัดละไม่น้อยกว่าห้าสิบคน

ผู้ที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ และไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

มาตรา ๘ ก่อนดำเนินการโฆษณาเชิญชวนผู้สนใจเข้าเป็นสมาชิก ให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองทำหนังสือแจ้งต่อนายทะเบียนตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดพร้อมทั้งหนังสือเชิญชวนสามฉบับ ซึ่งคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองได้ลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วยทุกฉบับ

หนังสือเชิญชวนนั้น อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อพรรคการเมือง
- (๒) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
- (๓) แนวนโยบายพรรคการเมือง
- (๔) ชื่อ อาชีพ และที่อยู่ของผู้ซึ่งเป็นคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมือง

มาตรา ๙ เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งตามมาตรา ๘ แล้ว เห็นว่า หนังสือเชิญชวนมีรายการครบถ้วน โดยมีชื่อ ภาพเครื่องหมาย หรือแนวนโยบายของพรรคการเมืองในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในเรื่องเชื้อชาติ หรือศาสนาระหว่างชนในชาติ ไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ไม่ขัดต่อกฎหมาย ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑ และชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่ซ้ำหรือพ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้แจ้งไว้ตามมาตรา ๘ หรือของพรรค

การเมืองอื่นที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา ๒๓ ไว้ก่อนแล้ว ให้นายทะเบียนออกหนังสือรับรองการแจ้งให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

เมื่อได้รับหนังสือรับรองการแจ้งแล้ว ให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองมีสิทธิโฆษณาเชิญชวนผู้อื่นเข้าเป็นสมาชิก และดำเนินการก่อตั้งพรรคการเมืองได้ หนังสือรับรองการแจ้งนั้นให้ใช้ได้หนึ่งนับแต่วันที่ยื่น

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่า หนังสือเชิญชวนมี ข้อภาพเครื่องหมายหรือแนวนโยบายของพรรคการเมืองในลักษณะที่ก่อให้เกิดความรู้สึกแตกแยกในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนาระหว่างชนในชาติ เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ และผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เหลือนับจำนวนไม่ถึงสิบห้าคน หรือชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของพรรคการเมืองซ้ำหรือพ้องกับชื่อหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองอื่นที่ได้แจ้งต่อนายทะเบียน หรือจดทะเบียนพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับแจ้ง และบอกกล่าวเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลที่สั่งไม่รับแจ้งไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่าหนังสือเชิญชวนมีรายการไม่ครบตามมาตรา ๘ หรือมีข้อความไม่ชัดเจนหรือบกพร่อง ให้

นายทะเบียนบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว เมื่อคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขภายในกำหนดเวลาดังกล่าวเป็นการถูกต้องแล้ว ให้นายทะเบียนออกหนังสือรับรองการแจ้งให้แก่คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้แก้ไข ถ้าไม่แก้ไขหรือแก้ไขแล้วยังไม่ถูกต้องภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ส่งไม่รับแจ้งทันที และบอกกล่าวเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งไม่รับแจ้ง

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่าชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองตามที่ปรากฏในหนังสือเชิญชวนเข้าหรือฟ้องหรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของคณะผู้เริ่มจัดตั้งของพรรคการเมืองอื่นที่ได้แจ้งไว้ในวันเดียวกัน ให้นายทะเบียนดำเนินการต่อไป

(๑) มีหนังสือบอกกล่าวไปยังคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้ทำความตกลงกันว่า คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดจะเป็นผู้สิทธิใช้ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้น เมื่อได้ตกลงกันเป็นประการใดแล้ว ให้นายทะเบียนรับแจ้งตามที่ได้ตกลงกัน การตกลงกันดังกล่าวให้กระทำให้เสร็จสิ้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว

ฉบับพิเศษ หน้า ๑

เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๑๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

(๒) ในกรณีที่คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องยื่นยันไม่ยอมตกลงกันหรือเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวใน (๑) แล้วยังตกลงกันไม่ได้ ให้นายทะเบียนพิจารณารับแจ้งจากคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เห็นว่ามีสิทธิที่จะใช้ชื่อหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นดีกว่า โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(ก) คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดมีจำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของการเลือกตั้งทั่วไปครั้งหลังสุดในนามของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองตามหลักฐานใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยใช้ชื่อหรือใช้ภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นมากกว่า คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะนั้นย่อมมีสิทธิดีกว่า

(ข) ในกรณีที่จำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองตาม (ก) มีจำนวนเท่ากัน คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดมีจำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งเคยสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของการเลือกตั้งทั่วไปครั้งหลังสุดในนามของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองตามหลักฐานใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยใช้ชื่อหรือใช้ภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นมากกว่า คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะนั้นย่อมมีสิทธิดีกว่า

(ค) ในกรณีที่จำนวนผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองตาม (ข) มีจำนวนเท่ากัน ให้นายทะเบียนดำเนินการจับสลากเพื่อให้ได้ผู้มีสิทธิใช้ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองโดยเปิดเผย

ให้นายทะเบียนบอกกล่าวการรับแจ้งตาม (๒) เป็นหนังสือไปยัง
คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับแจ้ง

มาตรา ๑๓ คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดไม่เห็นด้วยกับ
คำวินิจฉัยของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๒ มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อให้ศาล
ฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดโดยยื่นต่อศาลแพ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับ
หนังสือบอกกล่าว

เมื่อศาลแพ่งได้รับคำร้องดังกล่าว ให้ดำเนินการพิจารณาโดยไม่
ชักช้า แล้วให้รับส่งสำนวนและความเห็นไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด
เมื่อศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นประการใดแล้วให้นายทะเบียนปฏิบัติตาม
นั้นโดยไม่ชักช้า

ในการพิจารณาของศาล ให้พิจารณาหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๒(๒)
ประกอบด้วย

การดำเนินคดีตามมาตรา ๕ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ได้รับการยกเว้นการเสียค่า
ฤชาธรรมเนียม

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่นายทะเบียนสั่งไม่รับแจ้งตามมาตรา ๑๐
หรือมาตรา ๑๑ คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้
ศาลฎีกาวินิจฉัย โดยยื่นต่อศาลแพ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับ
หนังสือบอกกล่าว และให้นำมาตรา ๑๓ วรรคสองและวรรคสามมาใช้
บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ เมื่อคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองที่ได้รับหนังสือ
รับรองการแจ้งจากนายทะเบียนเชิญชวนผู้อื่นให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๑๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

ครบห้าพันคนซึ่งมีผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิก ซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคไม่น้อยกว่าภาคละห้าจังหวัด และมีจำนวนสมาชิกจังหวัดละไม่น้อยกว่าห้าสิบคนแล้ว ให้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองนัดประชุมผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิก การประชุมนี้ให้เรียกว่าการประชุมตั้งพรรคการเมือง

มาตรา ๑๖ การเรียกประชุมตั้งพรรคการเมืองต้องแจ้งให้บรรดาผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกทราบก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองต้องแจ้งระเบียบวาระการประชุมพร้อมทั้งบัญชีรายชื่อผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกทั้งหมดให้ผู้เข้าประชุมทราบด้วย

มาตรา ๑๗ การประชุมตั้งพรรคการเมือง ต้องมีผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน แต่ในจำนวนนี้ต้องมีผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกของแต่ละภาค ภาคละไม่น้อยกว่าห้าจังหวัด มาร่วมประชุมด้วย จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๘ กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งพรรคการเมือง คือ

(๑) การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายและวิธีดำเนินการ

(๒) การกำหนดข้อบังคับของพรรคการเมือง

(๓) การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองตาม

มาตรา ๓๓

มาตรา ๑๙ ให้ที่ประชุมตั้งพรรคการเมืองเลือกผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกที่มาประชุมคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานของที่ประชุม

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๐

เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๑๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

คำวินิจฉัยของที่ประชุมให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก ผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกที่มาประชุมคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๒๐ การลงคะแนนเสียงในที่ประชุมตั้งพรรคการเมืองให้ลงคะแนนโดยวิธีเปิดเผย เว้นแต่ผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกที่มาประชุมเกินกว่ากึ่งหนึ่งร้องขอให้ลงคะแนนลับ ก็ให้ลงคะแนนลับ

มาตรา ๒๑ ให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๘ (๓) ยื่นคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับหนังสือรับรองการแจ้งพร้อมทั้งส่งร่างนโยบายของพรรคการเมืองและร่างข้อบังคับของพรรคการเมืองอย่างละสามฉบับ ทะเบียนประวัติผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด และสำเนารายงานการประชุมตั้งพรรคการเมือง

แบบคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองนั้น อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อพรรคการเมือง
- (๒) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
- (๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง
- (๔) ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองซึ่งในวาระเริ่มแรกแต่งตั้งขึ้นโดยที่ประชุมของผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกตามมาตรา ๑๘ (๓)

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๑

เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๑๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

(๕) รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกอย่างน้อยต้องมี
เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่ทางราชการออกให้ใช้
เป็นหลักฐานเช่นเดียวกับบัตรประจำตัวประชาชน ชื่อ อาชีพ ที่อยู่
และลายมือชื่อของผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกเป็นรายจังหวัด

มาตรา ๒๒ ข้อบังคับของพรรคการเมืองนั้น อย่างน้อยต้องมี
รายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อพรรคการเมือง
- (๒) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
- (๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรรคการเมือง
- (๔) การเลือกตั้ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุด และ
การออกตามวาระของหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง
เลขาธิการพรรคการเมือง รองเลขาธิการพรรคการเมือง และกรรมการ
บริหารอื่น การกำหนดอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการบริหารและกรรมการ
บริหารแต่ละคนปฏิบัติ
- (๕) การจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรค
การเมืองและอำนาจหน้าที่
- (๖) การประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองและการประชุมของสาขา
พรรคการเมือง
- (๗) สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก
- (๘) ความรับผิดชอบของพรรคการเมืองต่อสมาชิก
- (๙) การรับสมาชิกและการส่งให้สมาชิกออก
- (๑๐) วินัยและจรรยาบรรณของสมาชิก

(๑๑) วิธีการเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ

(๑๒) การบริหารการคลังและการบัญชีของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง

มาตรา ๒๓ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว เห็นว่าคำขอจดทะเบียนพรรคการเมืองถูกต้องตามมาตรา ๒๑ ข้อบังคับมีรายการครบถ้วนตามมาตรา ๒๒ และผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกตามทะเบียนพรรคการเมืองนั้น มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามและจำนวนถูกต้องตามมาตรา ๗ ทั้งข้อความในเอกสารดังกล่าวนี้ไม่ขัดต่อความมั่นคงของรัฐหรือกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ให้นายทะเบียนจดทะเบียนพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือให้หัวหน้าพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอจดทะเบียน

มาตรา ๒๔ ในกรณีที่นายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนพรรคการเมือง ให้นายทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๑ ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอจดทะเบียน

ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๑ มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดว่าการไม่ยอมรับจดทะเบียนพรรคการเมืองเป็นไปโดยมิชอบ และขอให้สั่งให้รับจดทะเบียน

คำร้องตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลแพ่งภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการไม่รับจดทะเบียน และให้นำมาตรา ๑๓ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕ การจดทะเบียนพรกการเมืองนั้น ให้ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาโดยระบุชื่อพรกการเมือง ภาพเครื่องหมายพรกการเมือง ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของพรกการเมือง นโยบายของพรกการเมือง และชื่อของหัวหน้าพรกการเมือง รองหัวหน้าพรกการเมือง เลขธิการพรกการเมือง รองเลขธิการพรกการเมือง และกรรมการบริหารของพรกการเมือง

- แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ฯ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๒๖ สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) พรกการเมืองสั่งให้ออกตามข้อบังคับ
- (๔) ศาลมีคำสั่งยุบเลิกพรกการเมืองที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก

การสิ้นสุดของสมาชิกภาพของสมาชิกตาม (๓) ในกรณีที่สมาชิกผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรกการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรกการเมืองนั้น การลงมติตามวรรคนี้ให้ลงคะแนนเสียงโดยวิธีเปิดเผยเท่านั้น

มาตรา ๒๗ พรกการเมืองใดที่มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไปในจังหวัดใดประสงค์จะจัดตั้งสาขาพรกการเมืองขึ้นในจังหวัดนั้น

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง

หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด และอย่างน้อยจะต้องมีรายการแสดงที่ตั้งสาขาพรรคการเมือง รายชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของสมาชิกผู้ดำเนินการสาขาพรรคการเมืองนั้น

เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองแล้วให้บันทึกการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้นลงในทะเบียนการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง และให้ออกหนังสือรับรองการแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับแจ้ง

มาตรา ๒๘ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับ นโยบาย หรือรายการตามมาตรา ๒๑ (๔) ที่ยื่นไว้ในการจัดทะเบียน หรือรายละเอียดที่แจ้งไว้ในแบบตามมาตรา ๒๓ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่ง จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียน และให้นำมาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับแก่การยอมรับหรือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของนายทะเบียนโดยอนุโลม

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด

การแก้ไขรายการที่เกี่ยวกับที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๒๕ ให้

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

* มาตรา ๒๘ ทวิ - ~~เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. ๗ (ฉ. ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕~~

มาตรา ๒๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียนตามหมวดนี้ ให้
นายทะเบียนมีอำนาจเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้คำชี้แจง หรือให้ส่ง
เอกสารเพื่อการตรวจสอบได้

หมวด ๒

การดำเนินงานกิจการของพรรคการเมือง

มาตรา ๓๐ ให้พรรคการเมืองที่จดทะเบียนแล้วเป็นนิติบุคคล มี
วัตถุประสงค์ดำเนินกิจการในทางการเมือง

มาตรา ๓๑ การดำเนินกิจการต่อไปหลังจากที่จดทะเบียน
พรรคการเมืองแล้ว ให้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

(๑) การเปลี่ยนแปลงนโยบายของพรรคการเมือง

(๒) การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคการเมือง

(๓) การเลือกตั้งหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้า
พรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง
และกรรมการบริหารอื่น

(๔) กิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๒ ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วย
สมาชิกหรือผู้แทนสมาชิก ทั้งนี้ให้เป็นไปตามข้อบังคับของพรรคการเมือง
แต่ถ้าประกอบด้วยผู้แทนสมาชิกต้องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการเลือกตั้ง
และจำนวนผู้แทนสมาชิกไว้ด้วย

มาตรา ๓๓ ให้พรการเมืองมีคณะกรรมการบริหารคณะหนึ่ง ประกอบด้วยหัวหน้าพรการเมือง รองหัวหน้าพรการเมือง เลขธิการพรการเมือง รองเลขธิการพรการเมือง และกรรมการบริหารอื่นอีกไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นจากสมาชิกโดยที่ประชุมใหญ่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับ มีหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามนโยบายของพรการเมือง

ให้หัวหน้าพรการเมืองเป็นผู้แทนของพรการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้หัวหน้าพรการเมืองจะมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้

มาตรา ๓๔ เมื่อปรากฏว่าหัวหน้าพรการเมือง คณะกรรมการบริหารหรือกรรมการบริหารจัดให้พรการเมืองกระทำการใด ๆ ผ่าฝืนนโยบายหรือข้อบังคับของพรการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ แต่ลักษณะการกระทำยังไม่รุนแรงจนเป็นสาเหตุให้ต้องยุบเลิกพรการเมืองตามมาตรา ๔๘ ให้นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือให้หัวหน้าพรการเมืองและคณะกรรมการบริหาร และกรรมการบริหารนั้นระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนดในกรณีที่นายทะเบียนเตือนเป็นหนังสือแก่บุคคลที่ไม่ใช่หัวหน้าพรการเมือง ต้องส่งสำเนาหนังสือนั้นให้หัวหน้าพรการเมืองทราบโดยเร็ว

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหาร หรือกรรมการบริหาร ไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรคการเมือง หรือคณะกรรมการบริหารทั้งคณะ หรือบางคนออกจากตำแหน่งได้

คำร้องตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำมาตรา ๑๓ วรรคสอง และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งผู้นั้นไม่มีสิทธิเป็นกรรมการอื่น เว้นแต่จะพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำสั่ง

มาตรา ๓๕ หัวหน้าพรรคการเมืองและผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมือง ต้องจัดให้ทำบัญชีของพรรคการเมืองหรือสาขาพรรคการเมืองต่อไปให้ถูกต้องตามที่แท้จริง คือ

(๑) บัญชีแสดงจำนวนเงินที่พรรคการเมืองได้รับและได้จ่าย ทั้งรายการอันเป็นเหตุให้รับหรือจ่ายเงินหรือหลักฐานการรับเงินและจ่ายเงินทุกครั้ง

(๒) บัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง

รายได้และทรัพย์สินที่พรรคการเมืองได้รับมาโดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัตินี้ ให้ได้รับยกเว้นการที่จะต้องเสียภาษีตามประมวลรัษฎากร

① มาตรา ๓๖ หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดให้ทำบัญชีรายรับรายจ่าย และงบดุลของพรรคการเมืองอย่างน้อยครั้งหนึ่งทุกรอบสิบสองเดือน

① วรรดสาม ของมาตรา 36 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ฯ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๓๖

บุคคลต้องมีรายการขอแสดงจำนวนทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง
บุคคลนั้นต้องจัดให้ผู้สอบบัญชีคนหนึ่งหรือหลายคนตรวจสอบ
แล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวัน นับแต่
วันที่ลงในงบดุลนั้น

ให้ส่งสำเนางบดุลไปยังสมาชิกที่มีชื่อในทะเบียนก่อนวันนัดประชุม
ใหญ่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน และให้มีสำเนางบดุลเปิดเผยไว้ที่สำนัก
งานใหญ่ของพรรคการเมืองเพื่อให้สมาชิกตรวจสอบได้ด้วย

เมื่อที่ประชุมใหญ่รับรองงบดุลแล้ว ให้ส่งงบดุลนั้นต่อนายทะเบียน
ภายในสิบห้าวัน

มาตรา ๓๓ หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหาร ผู้ดำเนิน
กิจการสาขาพรรคการเมือง สมาชิกหรือบุคคลใด ๆ ในพรรคการเมือง
ที่เกี่ยวข้องต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอบบัญชีตามที่จำเป็น

มาตรา ๓๔ ห้ามมิให้ผู้ใดให้เงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด
แก่พรรคการเมืองใดหรือสมาชิกผู้ใดเพื่อเป็นการจูงใจให้พรรคการเมือง
หรือสมาชิกกระทำการอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร
ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศหรือราชการแผ่นดิน หรือกระทำการ
อันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ
ประชาชน หรือกระทำการอันเป็นการทำลายทรัพยากรของประเทศหรือ
เป็นการบั่นทอนสุขภาพอนามัยของประชาชน

มาตรา ๓๕ ห้ามมิให้พรรคการเมืองใดหรือสมาชิกผู้ใดรับเงิน
ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ใด เพื่อกระทำการอันเป็นการบ่อน

ทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน หรือกระทำการอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอันเป็นการทำลายทรัพยากรของประเทศหรือเป็นการบั่นทอนสุขภาพอนามัยของประชาชน

มาตรา ๔๐ ห้ามมิให้พรรคการเมืองใด หรือสมาชิกผู้ได้รับเงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดเพื่อดำเนินกิจการพรรคการเมืองหรือเพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองจาก

(๑) บุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย

(๒) นิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจหรือกิจการหรือจดทะเบียนสาขาอยู่ในประเทศไทยหรือนอกประเทศไทย

(๓) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทยซึ่งมีบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยมีทุนหรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละยี่สิบห้า

(๔) องค์การหรือนิติบุคคลที่ได้รับทุนจากต่างประเทศซึ่งมีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ของบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย หรือมีผู้จัดการหรือกรรมการเป็นบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย

(๕) บุคคล องค์การ หรือนิติบุคคลที่ได้รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อดำเนินกิจการพรรคการเมืองหรือเพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองจากบุคคล องค์การ หรือนิติบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔)

มาตรา ๔๑ ห้ามมิให้พรรคการเมืองใดรับบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง

มาตรา ๔๒ ห้ามมิให้บุคคล องค์การ หรือนิติบุคคลตามมาตรา ๔๐ (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด แก่พรรคการเมืองใด หรือสมาชิกผู้ใดเพื่อดำเนินกิจการพรรคการเมือง หรือเพื่อดำเนินกิจการทางการเมือง

มาตรา ๔๓ ห้ามมิให้ผู้ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็นสมาชิก หรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

มาตรา ๔๔ ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในขณะที่เดียวกันเกินกว่าหนึ่งพรรคการเมือง

การลาออกจากสมาชิกให้ถือว่าสมบูรณ์เมื่อได้ยื่นใบลาออกต่อ หัวหน้าพรรคการเมือง

มาตรา ๔๕ ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ชื่อหรือถ้อยคำในประการที่น่าจะทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็นพรรคการเมือง หรือใช้ชื่อที่มีอักษรไทยประกอบว่า “พรรคการเมือง” หรืออักษรต่างประเทศ ซึ่งแปลหรืออ่านว่า “พรรคการเมือง” ในดวงตรา บ้าย ชื่อ จดหมาย ใบแจ้งความหรือเอกสารอย่างอื่น โดยมีได้เป็นพรรคการเมือง เว้นแต่ได้ใช้มาก่อนและขอจัดตั้งหรือจดทะเบียนพรรคการเมือง ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

หมวด ๓

การเลิกพรรคการเมือง

แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ฯ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๔๖ พรรคการเมืองย่อมเลิกด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับของพรรคการเมือง

(๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงห้าพันคน หรือมีสมาชิกซึ่งมีที่อยู่
อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดละห้าสิบคนไม่ถึงห้าจังหวัดของแต่ละภาค
ทั้งนี้ เป็นเวลาติดต่อกันหกเดือน

แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ฯ แก้ไขเพิ่มเติมฯ พ.ศ. ๒๕๓๘

* (๓) ไม่ส่งหรือส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรที่จะพึงมีได้

(๔) มีคำสั่งศาลสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองตามมาตรา ๔๘

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๓๒

แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ฯ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* เมื่อมีการเลิกพรรคการเมืองใดต้องเลิกตามวรรคหนึ่งนอกจาก (๔)
ให้ผู้ซึ่งขึ้นหัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งต่อนายทะเบียนภายในเจ็ดวันนับแต่
วันที่พรรคการเมืองเลิก

เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งตามวรรคสองหรือกรณีปรากฏต่อนาย
ทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนและยื่นคำร้องเพื่อให้ศาล
ฎีกามีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองดังกล่าว

คำร้องตามวรรคสองให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำมาตรา ๑๓
วรรคสองและวรรคสามใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นาย
ทะเบียนประกาศคำสั่งการยุบเลิกพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๑ เมื่อพรรคการเมืองกระทำการดังต่อไปนี้ อาจถูกศาล
สั่งยุบเลิก

(๑) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ

(๒) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ขัดต่อ
กฎหมาย หรือ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ

(๓) กระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๓๕ มาตรา ๔๐ หรือมาตรา ๔๑

มาตรา ๔๘ เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใด
กระทำการตามมาตรา ๔๑ หรือได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารของ
พรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๔๑ ให้แจ้งต่อ
อธิบดีกรมอัยการพร้อมด้วยหลักฐาน ถ้าอธิบดีกรมอัยการเห็นสมควร
ก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลฎีกามีคำสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองดังกล่าว

คำร้องตามวรรคหนึ่งให้ยื่นต่อศาลแพ่งและให้นำมาตรา ๑๓
วรรคสอง และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้ยุบเลิกพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นาย
ทะเบียนประกาศคำสั่งการยุบเลิกพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา

หากนายทะเบียนเห็นสมควร จะให้ระงับการดำเนินการของพรรค
การเมืองซึ่งกระทำการตามมาตรา ๔๑ ให้นายทะเบียนแจ้งต่ออธิบดี

กรมอัยการขอให้ศาลฎีกาสั่งระงับการกระทำดังกล่าวของพรรคการเมือง
ไว้เป็นการชั่วคราวด้วยก็ได้

แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ฯ (ร.ร.) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๔๕ ในกรณีที่พรรคการเมืองเล็กตามมาตรา ๔๖ ให้
สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ชำระบัญชี เมื่อได้หักหนี้สินและค่า
ใช้จ่ายในการชำระบัญชีแล้ว ยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใด ให้โอนให้
แก่องค์การสาธารณกุศลตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับของพรรคการเมือง ถ้า
ในข้อบังคับไม่ได้ระบุ ก็ให้ทรัพย์สินที่เหลือนั้นตกเป็นของรัฐ

①

หมวด ๔

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๐ ผู้ใดเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งพรรคการเมือง แจ้ง
รายนามสมาชิกตามมาตรา ๒๑ โดยรู้ว่าเป็นความเท็จ ประกาศหรือ
โฆษณาเชิญชวนผู้ใดเข้าเป็นสมาชิกโดยไม่มีหนังสือรับรองการแจ้ง หรือ
ประกาศโฆษณาเชิญชวนให้ผิดไปจากรายการในหนังสือเชิญชวนซึ่ง
ข้อความในประกาศหรือข้อความนั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัด
ต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ
การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตาม
รัฐธรรมนูญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ฯ (ร.ร.) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๕๑ หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓
วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

ใบแทรก
ฉบับที่ ๑๒๒ หน้า ๒๓

① หมวด 3 ทวี การระดมพรรคการเมือง **เพิ่มเติมโดย** พ.ร.บ.ฯ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๖๕

มาตรา 4๑ ทวิ **เพิ่มเติมโดย** พ.ร.บ.ฯ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๖๕

มาตรา 4๑ ตร^๖ **เพิ่มเติมโดย** พ.ร.บ.ฯ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๖๕

มาตรา 4๑ จัตวา **เพิ่มเติมโดย** พ.ร.บ.ฯ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๖๕

มาตรา 4๑ ญก **เพิ่มเติมโดย** พ.ร.บ.ฯ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๖๕

มาตรา 4๑ ฉ **เพิ่มเติมโดย** พ.ร.บ.ฯ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๖๕

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๔

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ฯ (จ.๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๕๒ หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ
นายทะเบียนซึ่งสั่งตามมาตรา ๒๘ วรรคสาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน
หนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๕๓ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนซึ่งสั่งตาม
มาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ฯ (จ.๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

* มาตรา ๕๔ หัวหน้าพรรคการเมืองหรือผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรค
การเมืองผู้ใดไม่จัดให้ทำบัญชีตามมาตรา ๓๕ หรือไม่จัดให้ทำบัญชี
รายรับรายจ่ายและงบดุลตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสอง
หมื่นบาท

①

มาตรา ๕๕ หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหาร ผู้ดำเนิน
กิจการสาขาพรรคการเมือง สมาชิกหรือบุคคลใด ไม่อำนวยความสะดวก
แก่ผู้สอบบัญชีตามมาตรา ๓๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๕๖ ผู้ใดมีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีของพรรคการเมืองตาม
มาตรา ๓๕ ละเว้นการลงรายการในบัญชี ลงรายการเท็จในบัญชี แก้ไข
บัญชี หรือซ่อนเร้น หรือทำหลักฐานในการลงบัญชีอันจะเป็นผลให้การ
แสดงที่มาของรายได้และการใช้จ่ายของพรรคการเมืองไม่ถูกต้องตามที่เป็
นจริง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๕๗ หัวหน้าพรรคการเมือง หรือผู้ดำเนินกิจการสาขา
พรรคการเมืองผู้ใดโดยทุจริตไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๓๖
ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

① มาตรา ๕๔ ทวิ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.ฯ (จ.๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๖

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

มาตรา ๖๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่ง
หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และปรับอีกวันละสองร้อยบาท จนกว่าจะเลิกใช้

มาตรา ๖๕ หัวหน้าพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๖
วรรคสอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๖๖ ผู้ใดโดยเจตนาสมคบกันตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปดำเนิน
กิจการเช่นเดียวกับพรรคการเมืองหรือเข้าลักษณะเป็นพรรคการเมือง โดย
มิได้จดทะเบียนพรรคการเมือง เว้นแต่ในกรณีดำเนินการเพื่อขอจัดตั้ง
หรือจดทะเบียนพรรคการเมือง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับ
ไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. คินสุตานนท์

นายกรัฐมนตรี

บัญชีรายชื่อภาคและจังหวัด

ก. ภาคกลาง	มี	กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชัยนาท ประจวบคีรีขันธ์ ชลบุรี ตราด นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ปราชินบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี อ่างทอง
ข. ภาคใต้	มี	กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส บัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สตูล สุราษฎร์ธานี สงขลา
ค. ภาคเหนือ	มี	กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก นครสวรรค์ น่าน พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ พะเยาแพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๘

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๕

ง. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ
นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์
มหาสารคาม ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย
ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์
หนองคาย อุดรธานี อุบลราชธานี

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๕

เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๑๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยพรกการเมือง เพื่อกำหนดระเบียบการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรกการเมืองให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๕

เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๑๑๑ ราชกิจจานุเบกษา ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

มาตรา ๕๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๙ กรรมการบริหาร ผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมือง หรือสมาชิกผู้ใดจัดให้พรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๓๘ หรือมาตรา ๔๐ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๐ กรรมการบริหาร หรือผู้ดำเนินกิจการสาขาพรรคการเมืองผู้ใดรู้อยู่แล้วแต่จัดให้พรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๔๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าผู้ฝ่าฝืนใดไม่มีสัญชาติไทย ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งเนรเทศออกจากประเทศไทยด้วย

มาตรา ๖๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าผู้ฝ่าฝืนใดไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งเพิกถอนสัญชาติไทยและเนรเทศออกจากประเทศไทยด้วย

มาตรา ๖๓ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท